

नेपाल सरकार
शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय

शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र

प.सं.- ०८२/८३

च.नं. ६९०

सानोठिमी, भक्तपुर

फोन नं. ०१-६६३५१३४

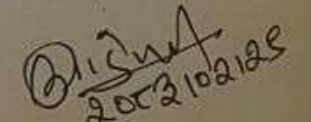
मिति: २०८३/०२/२९

विषय: मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन सम्बन्धमा ।

श्री शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई
सबै ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणको च.नं. १८१२, मिति २०८३/०२/१९ को पत्रबमोजिम यस केन्द्र (CEHRD) बाट तयार पारिएको तथा राष्ट्रिय विपद् जोखिम पुनर्निर्माण प्राधिकरणबाट स्वीकृत भएको मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (Monsoon Preparedness and Response Plan) प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक भएकोले तहाँ जिल्ला अन्तर्गतका स्थानीय तहहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य गरी संलग्न मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०८३ बमोजिमका गतिविधिहरू कार्यान्वयन गर्न/गराउन यस केन्द्रको मिति २०८३/०२/२९ को निर्णयानुसार अनुरोध छ । साथै, विद्यालय तथा शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा मनसुनजन्य विपद्को प्रभाव न्यूनीकरण गर्न देहायअनुसारका कार्यहरू गर्न गराउनु हुन, कार्यान्वयनको प्रगति तथा मनसुनजन्य घटनाबाट प्रभावित विद्यालयहरूको विवरण आवश्यकतानुसार यस केन्द्र तथा सम्बन्धित निकायमा नियमित रूपमा जानकारी गराउनुहुन र यस कार्यलाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरी विद्यार्थीको सिकाइ निरन्तरता सुनिश्चित गर्न आवश्यक पहल गर्नुहुन समेत अनुरोध छ ।

- स्थानीय तहभित्रका मनसुनजन्य विपद् जोखिमयुक्त विद्यालयहरूको पहिचान तथा अद्यावधिक विवरण तयार गर्ने ।
- विद्यार्थी, शिक्षक तथा विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई मनसुनजन्य जोखिम न्यूनीकरण तथा सुरक्षासम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । बाढी, पहिरो, डुबान तथा चट्याङबाट बच्ने उपाय सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- सुरक्षित निकास मार्ग, खुला सुरक्षित स्थान तथा आपतकालीन भेला स्थलको पहिचान तथा व्यवस्था गर्ने ।
- विद्यालय भवन, छाना, नाली, खानेपानी तथा शौचालयको मर्मत तथा सरसफाइ गर्ने ।
- मौसम पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचना विद्यालयहरूलाई समयमै प्रवाह गर्ने । स्थानीय एफएम/रेडियो स्टेशन मार्फत PSA Announcement को लागि सहजीकरण गर्ने । <https://sites.google.com/view/educationclusternepal/home> मा PSA र अन्य स्रोत सामग्री राखिएको छ ।
- विद्यालयस्तरीय तयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन गर्न सम्बन्धित विद्यालयहरूमा वैकल्पिक सिकाइ पद्धतिको पहिचान गर्ने । प्रभावित विद्यालयहरूमा शिक्षा निरन्तरता सुनिश्चित गर्न वैकल्पिक सिकाइ व्यवस्थाका लागि सहयोग गर्ने । आवश्यक शैक्षिक सामग्री व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्ने ।
- विद्यालयको क्षति तथा प्रभावको तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रमाणीकरण तथा प्रतिवेदन व्यवस्थापन गर्ने । IEMIS EIE ट्याबमा क्षति अद्यावधिक गर्न विद्यालयहरूलाई अनुरोध गर्ने ।
- सुरक्षित सिकाइ वातावरण सुनिश्चितता तथा क्षति विवरणको नियमित जानकारी / प्रतिवेदन शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र तथा सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने ।
- विपद्पछि विद्यालय सञ्चालन, सरसफाइ तथा पुनर्स्थापनाका कार्यमा सहजीकरण गर्ने ।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकाय तथा अन्य सरोकारवालासँग आवश्यक समन्वय गर्ने ।
- माथि उल्लेखित गतिविधिहरू कार्यान्वयन गर्दा समावेशीकरणको सिद्धान्तलाई सुनिश्चित गर्ने ।

२०८३/०२/२९

मिना रेग्मी पौडेल
शाखा अधिकृत

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय

राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण

पत्र संख्या : २१८२/८३

चलानी नं.: १८१२

सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल ।

मिति:- २०८३/०२/१९

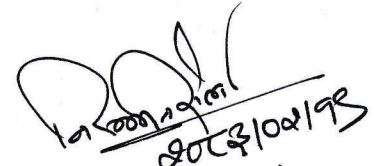
विषय:- “मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०८३” कार्यान्वयन सम्बन्धमा ।

श्री शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, सिंहदरबार ।

श्री UNICEF, ललितपुर ।

श्री Save the Children, काठमाडौं ।

प्रस्तुत विषयमा यस वर्षको “मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०८३” स्वीकृत भई कार्यान्वयनको लागि तहाँ पठाइसकिएको बेहोरा अवगत नै छ । सो कार्ययोजना अनुसारको शिक्षा विषयगत क्षेत्र (Education-Cluster)को नेतृत्व शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय तथा सह-नेतृत्व UNICEF र Save the Children ले गर्ने भनी उल्लेख गरेकोले सोही बमोजिमको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्नुहुन आदेशानुसार अनुरोध छ । कार्ययोजना अनुरूप तहाँ निकायहरूको जिम्मेवारी यसैसाथ संलग्न गरिएको छ ।

(निरन्जन प्रकाश निरौला)
शाखा अधिकृत

	मनोसामाजिक सहयोग (PSS) का लागि जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।				
६	अस्थायी सिकाइ केन्द्र /कक्षाकोठा निर्माणका लागि स्थान छनोट गर्ने।	स्थानीय तह एवं विद्यालय	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, प्रदेश सामाजिक विकास वा शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय र शिक्षा समूह	जेठ, २०८३	
६.१	अस्थायी सिकाइ केन्द्र/कक्षाकोठा निर्माणका लागि प्राथमिक र वैकल्पिक स्थानको पहिचान तथा छनोट गर्ने।				
प्रतिकार्यको क्रियाकलापहरू					
१	प्रभावित जिल्लाका विद्यालयहरूका लागि सम्बन्धित निकायहरूको समन्वयमा आवश्यकता अनुसार सिकाइ निरन्तरताका लागि आवश्यक पाठ्यपुस्तक र वैकल्पिक सिकाइ सामग्रीहरूको प्रबन्ध मिलाउने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, स्थानीय तह, शिक्षा समूह	प्रदेश सामाजिक विकास वा शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	निरन्तर	
२	सिकाइ निरन्तरताको लागि सम्बन्धित निकाय तथा संघसंस्थाको समन्वयमा आवश्यकता अनुसार आपत्कालीन र स्वःअध्ययन सामग्री उपलब्ध गराउने। मनसुन विपद्बाट अतिप्रभावित र क्षतिग्रस्त विद्यालयहरूमा आवश्यकता अनुसार अस्थायी सिकाइ केन्द्र स्थापना गरी सिकाइ निरन्तरता सुनिश्चित गर्ने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, स्थानीय तह, शिक्षा समूह	प्रदेश सामाजिक विकास वा शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	निरन्तर	
३	बालबालिका, शिक्षक र अभिभावकलाई सम्बन्धित निकाय तथा संघसंस्थाको समन्वयमा मनोसामाजिक परामर्श र बाल संरक्षणसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने। विपद् अवस्थामा मनोसामाजिक सहयोग सामग्री तयार गरी विद्यालयमा प्रयोग गर्ने। सुरक्षित विद्यालय अवधारणाबारे शिक्षक र वि.व्य.स.को क्षमता अभिवृद्धि गरी सुरक्षित विद्यालय सञ्चालनमा जोड दिने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, स्थानीय तह, शिक्षा समूह	प्रदेश सामाजिक विकास वा शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	निरन्तर	

४	सम्बन्धित निकाय तथा संघसंस्थाको समन्वयमा आवश्यकता अनुसार अस्थायी सिकाइ केन्द्र (TLC), कक्षाकोठा तथा WASH Facilities को निर्माण तथा मर्मत कार्य गर्ने। मनसुनजन्य विपद् प्रतिकार्यमा अतिप्रभावित वर्ग समूह, अपांगता भएका बालबालिका, विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकालाई केन्द्रित गरी सहयोग तथा प्रतिकार्यका क्रियाकलाप शिक्षा समूहका सदस्यहरूबाट सञ्चालन गर्ने।	स्थानीय तह, विद्यालय, स्थानीय शिक्षा समूह	प्रदेश सामाजिक विकास वा शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	निरन्तर	
५	अत्यधिक मनसुन तथा कम मनसुनका कारण उत्पन्न हुनसक्ने पानीजन्य रोग (Diarrhea, Dysentery, Typhoid, Gastroenteritis and Cholera) तथा लामखुट्टेजन्य रोग (Dengue) बाट प्रभावित हुनसक्ने बालबालिकाका लागि आवश्यकता अनुसारको औषधिजन्य सामग्रीहरू अन्तर समूह (Inter Cluster) तथा संघसंस्थाको समन्वयमा उपलब्धताका लागि सहजीकरण गर्ने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, स्थानीय तह, शिक्षा समूह	प्रदेश सामाजिक विकास वा शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, स्थानीय तह	निरन्तर	

१.२.८ शिक्षा विषयगत क्षेत्र (Education Cluster) (नेतृत्व शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय तथा सह-नेतृत्व UNICEF र Save the Children)

क्र.स.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	कैफियत
	पूर्वतयारीको क्रियाकलापहरू				
१	समुदाय, स्थानीय तह, जिल्ला, प्रदेश र संघस्तरमा विपद् सम्बन्धी सूचनाको समयमै आदान प्रदानका लागि प्रभावकारी सञ्चार प्रणालीको स्थापना गर्ने।				
१.१	सम्भावित बाढी प्रभावित जिल्लाका स्थानीय तह, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, स्थानीय, जिल्ला, प्रदेश तथा राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रहरू, जिल्ला तथा संघस्तरका शिक्षा समूहका सदस्य संस्थाहरूका सम्पर्क व्यक्तिहरूको विवरण संकलन, व्यवस्थापन र अद्यावधिक गर्ने।	स्थानीय तह, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयका Disaster Risk Reduction सम्पर्क व्यक्ति, सामाजिक विकास मन्त्रालय शिक्षा विकास निर्देशनालय, क्लस्टर पार्टनर सबै	त्रैमासिक रूपमा	
१.२	विद्यालयस्तरमा समुदाय, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक, शिक्षक, विद्यार्थी सहितको सहभागितामा विभिन्न विपद्का सम्भावित जोखिम र सोको न्यूनीकरणका लागि पूर्वतयारी गर्न आवश्यकता अनुसार प्रत्यक्ष वा अन्य वैकल्पिक माध्यमबाट नियमित बैठक, छलफल तथा अन्तरक्रिया सञ्चालन गर्ने।	विद्यालय र सम्बन्धित स्थानीय तह	वि.व्य.स, शिक्षक अभिभावक संघ, शि.वि.स.इ., शिक्षा समूह	जेठ, २०८३	
१.३	एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (IEMIS) मा Emergency in Education (EIE) अद्यावधिक गर्ने।	विद्यालय, स्थानीय तह	EDCU, CEHRD	विपद्पश्चात क्षतिको विवरण प्राप्त भएपछि	
१.४	विपद् पूर्वसूचना/चेतावनी सम्बन्धी जानकारी विद्यालयहरू मार्फत बालबालिका र तिनका अभिभावकसम्म तत्काल पुग्ने गरी प्रबन्ध गर्ने, गराउने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, स्थानीय तह	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, क्लस्टर पार्टनर सबै	जेठ, २०८३/मनसु न अवधिभर	
२	स्थानीय, जिल्ला, प्रदेश र केन्द्रस्तरका शिक्षा समूह/विषयगत क्षेत्र (Education Cluster) को जिम्मेवारी				

२.१	स्थानीय, जिल्ला, प्रदेश तथा संघस्तरका शिक्षा समूह Education Cluster का सदस्यहरूसँग प्रभावकारी समन्वयका लागि Nepal Education Cluster - Formation and Operation directive मा उल्लेख भए र निर्दिष्ट गरे बमोजिमका जिम्मेवारी निर्धारण र बाँडफाँट गर्ने।	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय, शिक्षा विकास निर्देशनालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई र स्थानीय तह	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका DRR सम्पर्क व्यक्ति र जिल्ला, प्रदेश तथा संघ, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह स्तरमा गठन भएका शिक्षा समूहहरू	निरन्तर
२.२	आवश्यकता अनुसार Health, WASH, Protection लगायत अन्य Cluster सँग कार्यगत समन्वय र सहकार्य गर्ने।	Education Cluster	Health, WASH, Protection लगायत अन्य Cluster	विपद् पश्चात् क्षतिको विवरण प्राप्त भएपछि
३	आपूर्ति व्यवस्थापनको जिम्मेवारी			
३.१	उपलब्ध Student Kit, School Kit, ECD Kit स्व:अध्ययन सामग्री जस्ता सामग्रीहरूको परिमाण अद्यावधिक गर्ने।	Education Cluster	शैक्षिक संस्थाहरू	जेठ, २०८३
३.२	नेपाल सरकारका विभिन्न निकायहरूबाट उत्पादन र विकास भएका एवम् शिक्षा सञ्जाल समूहका सदस्य संस्थाहरूसँग उपलब्ध शैक्षिक सामग्रीहरू, सामग्री भण्डारण गरेको स्थान र जनशक्तिको अभिलेख अद्यावधिक राख्ने।	Education cluster	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, सामाजिक विकास मन्त्रालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, स्थानीय तह	निरन्तर
३.३	मानसुनबाट प्रभावित हुनसक्ने स्थानीय तहका विद्यालयहरूका लागि आवश्यकता अनुसारको पाठ्यसामग्री तथा वैकल्पिक सिकाइ सामग्रीहरू सुनिश्चित गर्ने।	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय, शिक्षा विकास निर्देशनालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई र स्थानीय तह	Education cluster	विपद् पश्चात् क्षतिको विवरण प्राप्त भएपछि
३.४	सामग्री राहतको विकल्पको रूपमा (संस्था र विद्यालयबीच) नगद राहत उपलब्ध गराउनको लागि मार्गदर्शन तयार गर्ने। नेपाल सरकारबाट	शिक्षा समूहका संयोजक र सहसंयोजक	शिक्षा समूह (Education cluster)	जेठ, २०८३

	व्यवस्था /विनियोजन भएको शिक्षा क्षेत्रको विपद् व्यवस्थापन बजेट कसरी खर्च गर्ने सम्बन्धमा PIM, २०८२ मा व्यवस्था गर्ने।					
३.५	शिक्षा क्षेत्रको विपद् कोष परिचालन कार्यविधि निर्देशिका तयार गरी सम्बन्धित निकायलाई सो अनुसार कार्यान्वयन गर्न CEHRD बाट परिपत्र गर्ने र CEHRD को Website माफत सार्वजनिकीकरण गर्ने। हाललाई कोष परिचालनका लागि CEHRD बाट सम्बन्धित निकाय, EDO, EDCU लाई परिपत्र गर्ने।	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र	शिक्षा समूहका संयोजक र सहसंयोजक	जेठ, २०८३		
४	मनसुनबाट उत्पन्न हुन सक्ने आपत्कालीन अवस्थाबारे अभिमुखीकरण/सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।					
४.१	विपद् जोखिम न्यूनीकरण/अल्पीकरण योजनामा शिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धिलाई विद्यालय सुरक्षा योजनाको एउटा अंगको रूपमा विद्यालय सुधार योजनामा समावेश गर्ने।	विद्यालय	स्थानीय तह र शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	बैशाख, २०८३		
४.२	विद्यालय सुरक्षा योजना, विपद् जोखिम न्यूनीकरण/अल्पीकरण, बालबालिकाहरूको मनोसामाजिक स्वास्थ्यको बारेमा विद्यालय तथा अभिभावकहरूको भूमिका, बाढी तथा पहिरोले थुपारेको फोहोरको सरसफाइ, अस्थायी सिकाइ कक्षा निर्माण तथा सञ्चालन र मर्मत संभार सम्बन्धी उनीहरूको भूमिका विषयमा समुदाय, वि.व्य.स., शिक्षक अभिभावक संघहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी सम्बन्धी Public Service Announcement (PSA) तयार गरी प्रसारण गर्ने।	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, प्रदेश सामाजिक विकास वा शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय स्थानीय तह, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र र शिक्षा समूह	जेठ, २०८३		
४.३	विद्यालयलाई अन्तिम विकल्पका रूपमा रहने गरी प्रभावित क्षेत्रमा अन्य उपयुक्त आश्रयस्थलको खोजी र व्यवस्थापनका लागि स्थानीय र प्रदेश तहमा प्रबन्ध मिलाउने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र, शिक्षा समूह	गृह मन्त्रालय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, NDRRMA	निरन्तर		
४.४	शिक्षकहरूलाई खोज तथा उद्धार कार्यमा खटाउँदा र विद्यालयलाई आश्रयस्थलको रूपमा प्रयोग गर्दा त्यसबाट शिक्षामा पर्ने प्रभावबारे शिक्षकहरूलाई PSA Online Materials का माध्यमबाट सचेतना/अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	स्थानीय तह र शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र र शिक्षा समूह	जेठ, २०८३		

क्र.सं.	विषय	विद्यालय	स्थानीय तह, विव्यस, शि.अ.सं., शि.वि.स.इ.	निरन्तर
४.५	शिक्षक तथा विद्यार्थी विद्यालयसम्म पुग्नका लागि सुरक्षित अन्य वैकल्पिक बाटोहरूको खोजी र प्रयोगको व्यवस्था मिलाउने।			
४.६	मनसुनका कारण उत्पन्न हुनसक्ने पानीजन्य रोग (Diarrhea, Dysentery, Typhoid, Gastroenteritis, Cholera) तथा लामखुट्टेजन्य रोग (Dengue) बाट प्रभावित हुनसक्ने स्थानीय तहका विद्यालयहरूमा PSA/ Online Learning Materials का माध्यमबाट सचेतना र अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	स्थानीय तह र शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र र शिक्षा समूह	जेठ तथा आवश्यकता अनुसार
५	क्षमता अभिवृद्धि/तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।			
५.१	शिक्षा समूहका सदस्यहरू, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, स्थानीय तह, वि.व्य.स., शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा अस्थायी सिकाइ केन्द्र, कक्षा व्यवस्थापन र स्थापनाको मार्गदर्शन तथा आपत्कालीन अवस्थाको शिक्षाका शैक्षिक सामग्रीहरूको वितरण र व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रत्यक्ष वा Online जस्ता अन्य वैकल्पिक माध्यमबाट अभिमुखीकरण गर्ने।	स्थानीय तह र शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र र शिक्षा समूह	बैशाख, जेठ, २०८३
५.२	शिक्षा समूहका सदस्यहरूलाई आपत्कालीन अवस्थामा पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता, सञ्चार माध्यमसँग प्रस्तुत हुने तरिका सम्बन्धी सूचना तथा सन्देशहरू संप्रेषण गर्ने सम्बन्धमा विद्युतीय सञ्चार माध्यमबाट जानकारी गराउने।	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र र शिक्षा सञ्चालन समूह	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	जेठ, २०८३
५.३	क्षतिको विवरण संकलन गर्नका लागि शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बमोजिम सही सूचना संप्रेषण गर्नका लागि सूचनाहरूको मस्यौदा, खेप्ना गर्न तथा सूचना फारमहरू भर्ने सीप विकासको लागि DRR Focal Persons लाई प्रत्यक्ष वा Online जस्ता अन्य वैकल्पिक माध्यमबाट अभिमुखीकरण गर्ने।	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र र शिक्षा सञ्चालन समूह	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, प्रदेश सामाजिक विकास वा शिक्षा सम्बद्ध मन्त्रालय, स्थानीय तह	जेठ, २०८३
५.४	मनसुनजन्य विपद्को क्षति न्यूनीकरण तथा पुर्नलाभका लागि आवश्यक पूर्वतयारीका साथै Light Search & Rescue, Basic First Aid तथा	CEHRD, स्थानीय तह	EDCU, प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय, शिक्षा सञ्चालन समूह	चैत्र, बैशाख